

ЦИВІЛІСТИКА, ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС

БУЛАТ Є. А.,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри цивільно-правових
дисциплін
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

УДК 347.77.030

**ПРАВОВІ АСПЕКТИ КОНЦЕПТУАЛЬНОГО ПІДХОДУ ДО ОХОРОНИ
ДЕЯКИХ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ**

У статті розглянуто правові аспекти нового концептуального підходу до правової охорони комп'ютерних програм, наукових відкриттів і раціоналізаторських пропозицій. Згідно з цим підходом, запропоновано патентування цих об'єктів за єдиною процедурою і, як наслідок, отримання патенту на кожний із них.

Ключові слова: концептуальний підхід, наукове відкриття, комп'ютерна програма, раціоналізаторська пропозиція, інтелектуальна власність, патент, правова охорона, об'єкт інтелектуальної власності.

В статье рассмотрены правовые аспекты нового концептуального подхода к правовой охране компьютерных программ, научных открытий и рационализаторских предложений. В соответствии с данным подходом, предложено патентование данных объектов по единой процедуре и, как следствие, получение патента на каждый из них.

Ключевые слова: концептуальный подход, научное открытие, компьютерная программа, рационализаторское предложение, интеллектуальная собственность, патент, правовая охрана, объект интеллектуальной собственности.

The article deals with the legal aspects of the new conceptual approach to the legal protection of computer programs, scientific discoveries, and improvement suggestions. According to this approach offered patenting of these objects on a single procedure and, consequently, a patent for each of them.

Key words: conceptual approach, scientific discovery, computer program, improvement suggestion, intellectual property, patent, legal protection, object of intellectual property.

Вступ. Із набуттям незалежності Україна в нових умовах ринкової економіки почала активно рухатись шляхом розбудови інноваційної політики. Це питання відображено ще в Концепції державної промислової політики 2003 року [1, с. 28–36], де забезпечення надійної охорони інтелектуальної власності та просування її на ринок визначалося як стратегічний пріоритетний напрям у сфері науково-технічної й інноваційної політики.

Такий шлях вимагає сьогодні також і відповідних дій, які належним чином дали б змогу сформувати і створити необхідну правову базу для подальшого розвитку й удосконалення відносин у сфері інтелектуальної власності. Основним напрямом охорони в цій сфері має бути забезпечення реалізації законних прав та інтересів громадян [2, с. 236].

Система правової охорони інтелектуальної власності є достатньо розгалуженою й реалізується на відповідних рівнях – міжнародному та національному. Україна є учасницею багатьох міжнародних угод, конвенцій і договорів, які діють у цій сфері; в Україні існують спеціальні закони з урегулювання правовідносин у сфері правової охорони інтелектуальної власності. Окремі категорії правовідносин регулюються відповідними нормативно-правовими актами. Але, незважаючи на це, система інтелектуальної власності на сучасному етапі потребує нагального вдосконалення.

Наразі інноваційний шлях розвитку нашої держави вимагає невідкладних дій щодо вдосконалення системи інтелектуальної власності. На сьогодні в системі інтелектуальної власності України склалася така ситуація, за якої численні об'єкти інтелектуальної власності або не мають відповідної правової охорони, або така охорона не відповідає умовам, які висуваються до відповідних стандартів. І саме тому на сучасному етапі триває пошук і нагальна потреба в розробці нового системного підходу до охорони таких об'єктів інтелектуальної власності. Особливо наочно це простежується на прикладі трьох об'єктів інтелектуальної власності – комп'ютерної програми, наукового відкриття й раціоналізаторської пропозиції, які в Україні охороняються в різний спосіб.

Варто підкреслити, що різноманітні аспекти зазначеного питання досліджувалися такими вченими, як Я.М. Шевченко, О.П. Орлюк, О.С. Іоффе, А.М. Павлов, В.І. Серебровський, О.П. Сергеев, О.А. Підпригора, О.О. Підпригора, О.Д. Святоцький, Ф.К. Кліменко, І.Я. Хейфець, Є.Н. Єфімов, В.В. Потоцький, В.А. Іванов, Є.А. Кожина, Ю.П. Конюшая, Р.Б. Шишка й ін.

Питання охорони об'єктів інтелектуальної власності досліджувалися такими вченими, як Ю.М. Капіца, Ю.С. Шемшученко, Г.О. Андрощук, Ю.Л. Бошицький, В.В. Ландик, А.В. Доровських, В.М. Селіванов, С.А. Петренко, Д.М. Чибісов, В.П. Чолаков та ін. Разом із тим удосконалення системи охорони інтелектуальної власності вимагає на сучасному етапі істотної переоцінки знань і набутого досвіду й зумовлено розвитком і вдосконаленням самих об'єктів інтелектуальної власності.

Постановка завдання. З урахуванням різних точок зору відомих правників, автором пропонується новий концептуальний системний підхід, який полягає в патентуванні трьох зазначених об'єктів інтелектуальної власності. У світі найбільш визнаним є механізм патентування об'єктів промислової власності, застосування якого дає змогу належним чином забезпечити охорону прав і законних інтересів осіб, які створюють об'єкти інтелектуальної власності. І саме тому охорона трьох об'єктів – комп'ютерної програми, наукового відкриття й раціоналізаторської пропозиції – пропонується здійснювати за таким самим механізмом. Застосування такого підходу надасть можливість не тільки уніфікувати процедуру оформлення та визнання результатів творчої діяльності – комп'ютерної програми, наукового відкриття і раціоналізаторської пропозиції, а й удосконалити рівень правової охорони цих об'єктів.

Результати дослідження. На сучасному етапі головними проблемами у сфері інтелектуальної власності в Україні, серед інших, є такі: відсутність стратегії довгострокового розвитку інтелектуальної власності в Україні; відсутність належної координації діяльності органів державного управління; недостатня ефективність діяльності структур, що забезпечують захист прав інтелектуальної власності; недостатність сучасних технологій управління та технічного забезпечення в системі відомств із питань охорони інтелектуальної власності, особливо щодо належного інформаційного забезпечення діяльності в цій сфері; нерозвиненість системи надання послуг у галузі охорони інтелектуальної власності, що пов'язана із загальним станом інфраструктури цієї діяльності, особливо в регіонах; недостатність у держави коштів для розгортання надійної системи охорони інтелектуальної власності, нерозвиненість недержавних форм регулювання цієї діяльності в Україні; недоліки вартісної оцінки, обліку і статистики у сфері інтелектуальної власності [3]. Серед інших, залишаються неврегульованими належним чином суспільні відносини з охорони прав на окремі об'єкти інтелектуальної власності, такі як, зокрема, наукові відкриття, раціоналізаторські пропозиції, комп'ютерні програми тощо.

Відсутність у державі на сучасному етапі ефективної правової охорони об'єктів інтелектуальної власності зумовлює втрату відповідних наукових розробок, творчих здобутків; при цьому права осіб, які створюють такі об'єкти, залишаються незахищеними. Держава зазнає величезних збитків від неконтрольованого витоку цінної наукової й науково-технічної інформації за кордон, що відбивається на економіці країни й, у свою чергу, на її конкурентоспроможності. При цьому обрана країною інноваційна модель розвитку вимагає сьогодні рішучих дій державних органів, покликаних всебічно сприяти виявленню, оформленню й охороні об'єктів інтелектуальної власності, розробці такої уніфікованої законодавчої бази в цій сфері, яка дала б змогу не тільки зберегти накопичений за роки незалежності країни науковий потенціал, а й належним чином забезпечити охорону прав творців об'єктів інтелектуальної власності.

Так, Генеральним директором Всесвітньої організації інтелектуальної власності Френсісом Гаррі на сесії Асамблей держав-членів ВОІВ було зазначено, що інновації мають ключове значення для економіки і здатності суспільства відповідати на нові виклики, оскільки вони є джерелами найреволюційнішої зміни моделей виробництва [4]. Відсутність на сьогодні в Україні ефективної нормативно-правової бази, у тому числі у сфері інтелектуальної власності, призводить до перешкод надходження фінансування в науково-дослідну сферу, у зв'язку з чим майже п'ята частина наукового, інтелектуального потенціалу нашої країни працює за кордоном.

Створення механізму взаємодії між творцями об'єктів інтелектуальної власності, державними установами, із якими вони мають справу при оформленні й отриманні відповідних правовстановлюючих документів, і, як наслідок, установлення всебічної правової охорони на отримані ними результати й зумовило пошук найбільш ефективного варіанта забезпечення належної правової охорони об'єктів інтелектуальної власності, за допомогою якого стало б можливим вирішити всі поставлені завдання.

І визначення, і запровадження шляхів перспективної подальшої охорони інтелектуальної власності, розробка досконалої законодавчої бази в цій сфері, спрощення процедури визнання та оформлення об'єктів інтелектуальної власності стануть можливими через реалізацію вищезазначеного механізму.

У п. 2.7 Рекомендацій слухань у Комітеті Верховної Ради України з питань науки і освіти учасниками слухань поряд з іншими заходами для покращення стану правовідносин у сфері інтелектуальної власності і приведення їх у відповідність із сучасними тенденціями розвитку суспільства було запропоновано внести на розгляд Верховної Ради України законопроекти щодо охорони прав на наукові відкриття, комп'ютерні програми тощо. Окремо в Пропозиціях Національної академії аграрних наук України було запропоновано також розробити і прийняти поряд з іншими спеціальний Закон України «Про раціоналізаторську діяльність» [3].

Оскільки на сьогодні існують прогалини, пов'язані з відсутністю належної нормативно-правової бази, яка стосується суспільних відносин у сфері деяких із указаних об'єктів, зазначена позиція законодавця щодо вирішення питань охорони прав на їх прикладі є прогнозованою, оскільки саме так в Україні законодавець намагається їх усунути. Але нині, коли чинні закони України у сфері інтелектуальної власності здебільшого не приведені у відповідність із Цивільним кодексом України [5] і жодних заходів з імплементації його положень до чинних законів досі не вжито, видається недоцільним ухвалювати нові нормативно-правові акти в цій сфері, що ще більше може ускладнити ситуацію у сфері інтелектуальної власності.

Висновки. Натомість, з метою вдосконалення системи інтелектуальної власності й вирішення завдань у цій сфері, автором пропонується новий концептуальний системний підхід, який передбачає патентування за єдиною процедурою трьох об'єктів – комп'ютерної програми, наукового відкриття і раціоналізаторської пропозиції – і механізм отримання патенту на кожний із зазначених об'єктів. Цей системний концептуальний підхід надасть можливість удосконалити процедуру охорони, визнання й оформлення об'єктів інтелектуальної власності.

Список використаних джерел:

1. Концепція державної промислової політики, схвалена Указом Президента України від 12 лютого 2003 року № 102/2003 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 7. – С. 28–36.
2. Шишка Р.Б. Охорона права інтелектуальної власності: авторсько-правовий аспект / Р.Б. Шишка. – Х. : Вид-во Нац. ун-ту внутрішніх справ, 2002. – 368 с.
3. Інтелектуальна власність в Україні. Стан та концептуальні засади розвитку : Проект Рекомендацій слухань у Комітеті Верховної Ради України з питань науки і освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://kno.rada.gov.ua/komosviti/control/uk/publish/article?art_id=61862&cat_id=61640.-Заголовок з титульного екрану.
4. Інтелектуальна власність в Україні. Стан та концептуальні засади розвитку : Інформаційно-аналітична довідка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://kno.rada.gov.ua/komosviti/control/uk/publish/article;jsessionid=F3611EB425CBD30EAC43372EDD3C57C2?art_id=61821&cat_id=61640.
5. Цивільний кодекс України: офіц. текст станом на 15 січня 2013 р. – К. : Національний книжковий проект, 2013. – 320 с.

БУТРИН-БОКА Н. С.,
кандидат юридичних наук,
викладач кафедри цивільного права
і процесу юридичного факультету
(Тернопільський національний
економічний університет)

УДК 347.44

**ЮРИДИЧНА ОСОБА КОРПОРАТИВНОГО ТИПУ (КОРПОРАЦІЯ) –
УЧАСНИК КОРПОРАТИВНИХ ПРАВОВІДНОСИН**

Стаття присвячена дослідженню суб'єктного складу корпоративних правовідносин. Окреслено юридичну особу корпоративного типу як основного учасника корпоративних правовідносин, визначено певні ознаки та виведено власні висновки.

Ключові слова: корпоративні права, суспільні відносини, підприємницька діяльність, юридична особа, учасники корпоративних правовідносин, юридична особа корпоративного типу, корпорація.

Статья посвящена исследованию субъектного состава корпоративных правоотношений. Очерчено юридическое лицо корпоративного типа как основной участник корпоративных правоотношений, установлены определенные признаки и сделаны собственные выводы.

Ключевые слова: корпоративные права, общественные отношения, предпринимательская деятельность, юридическое лицо, участники корпоративных правоотношений, юридическое лицо корпоративного типа, корпорация.

The article is sanctified to research of subject composition of corporate legal relationships. The legal entity of corporate type as basic participant of corporate legal relationships is in-process outlined, certain signs are certain and own conclusions are shown out by an author.

Key words: corporate laws, public relations, entrepreneurial activity, legal entity, participants of corporate legal relationships, legal entity of corporate type, corporation.

